

Az Európai Unió új Erdészeti Stratégiája

Szepesi András előadása a VM konferenciáján

2013. október 4-én az Európai Unió 2014-2020 közötti költségvetési időszakának várható erdészeti támogatásairól tartott konferenciát a Vidékfejlesztési Minisztérium. A rendezvény szakmai programjának keretében hangzott el Szepesi András a VM szakmai főtanácsadójának előadása, „EU Erdészeti Stratégia 2020-ig” címmel. Az előadás során elhangzottakat — a téma aktualitása és kiemelt fontossága miatt — kiegészített és szerkesztett változatban adjuk közre, azzal a céllal, hogy az Erdészeti Lapok szakmai mellékleteként megjelent uniós erdészeti stratégia értelmezési sorvezetője legyen.

Az Európai Unió (EU) történetét már sokan és sokféle módon elemezték, értékelték. Aligha vitatható, hogy a második világháborút követően az EU előfutáraként létrejött Európai Szén- és Acél Közösségtől (1951) hosszú és rögös út vezetett az Európai Unióig, a tagállamok magas fokú integrációját rögzítő Lisszaboni Szerződésig. A folyamat kezdeti, dominánsan politikai indíttatását – egy újabb világegés elkerülése érdekében az európai hatalmak (elsősorban Németország, Franciaország és Olaszország) szorosabb összekapcsolását – fokozatosan a gazdasági motiváció váltotta fel. A gazdasági racionalitás az élet egyre több területén kényszerítette ki az európai országok magasabb fokú integrációját. A tőke és a munkaerő szabad áramlása tovább tágitotta a gazdaság mozgásterének nemzeti kereteit, a fejlődési lehetőségeket, miközben a közös politikák, mint például az agrárpolitika vagy az energiapolitika a hatékonyabb működés mellett az adott szektor pozícióinak javítását is elősegítette.

Az unió története nagyon leegyszerűsítve a nemzetállamok közti integráció története, melyet nem egy felső hatalom vezérel, hanem maguk a tagállamok. Az EU működésének kereteit, fejlődésének irányát alapvetően a tagállamok nemzeti érdekei határozzák meg a saját maguk által elfogadott játékszabályok betartásával. A haladás irányát és mértékét végső soron a nemzeti érdekek összessége, mint eredő jelöli ki, határozza meg az érdekek ütközése szabja meg. A globalizáció révén a nemzeti érdeke-

ken gyakran átívelő gazdasági érdekek tovább árnyalják a képet és jelentős befolyást gyakorolhatnak a folyamatokra, mint láttuk ezt a 2008-ban kialakult gazdasági válság és annak utóhatásai kapcsán.

Az erdészeti ágazat hosszú időn keresztül inkább „külső szemlélője” volt az EU-n (és annak jogelőd szervezetein) belül zajló folyamatoknak. Az erdészek megelégedtek és biztonságosabbnak tartották a nemzeti politikák nyújtotta kereteket, lehetőségeket. Többségük legtöbbször érzékenyen elutasította az unió fejlődésére jellemző integráció gondolatát. Ennek ellenére – a közös érdekek mentén – néhány területen, mint pl. a szaporítóanyag-előállítás és -forgalmazás az 1960-as, az erdőkárok (légszennyezés, erdőtüz) felmérése, megelőzése az 1990-es, az illegális fakitermelés és fakereskedelem visszaszorítása az utóbbi években, egységes szabályozás alakult ki az európai közösség keretében. Az erdőtelepítés és számos erdészeti intézkedés fokozatosan helyet kapott a vidékfejlesztési támogatások közt. Az erdészeti témák – ha nem is nagy súllyal –, de megjelentek az közös kutatási, valamint a strukturális vagy természetvédelmi forrásokból finanszírozott projektek között. Az erdőket fenyegető veszély (légszennyezés) csökkenésével ezek az integrációs folyamatok némileg lelassultak, esetenként módosult a célterületük (a légszennyezés helyébe a szélviharok okozta károk, a klímaváltozás és energiapolitika, az illegális fakereskedelem visszaszorítását segítő intézkedések léptek).

Miközben az erdészek nem láttak fantáziát az európai szintű integrációban, más ágazatok felismerték az ebben rejlő lehetőséget, vagy a tudomány és a gazdaság fejlődése kényszerítette ki a szorosabb, jobban koordinált együttműködést. Mindezek eredményeként egyre több, az erdészeti ágazatot is érintő, arra hatást gyakorló uniós politika és szabályozás született, melyek megalkotása során az erdészeti ágazat szempontjait, érdekeit csak korlátozottan vették figyelembe. Az erdészszakmának fokozatosan rá kellett jönnie, hogy teret, pozíciót kell nyernie a közösségi folyamatokban. „Nem kell szorosra a húsos fazék mellé állni, de legalább hosszú legyen a kanalunk nyele.” Mivel az ágazat meghatározó képviselői

(különösen a skandináv országok, Németország) továbbra sem szándékozták erdészeti politikájuk nemzeti önállóságát feladni, az erdőgazdálkodás közösen belüli pozícióját az ágazat az 1998-ban elfogadott EU Erdészeti Stratégián keresztül kívánta megerősíteni, javítani.

A stratégia jól összefoglalta a fenntartható és többcélú erdőgazdálkodás alapelveit, kereteit. Megerősítette az Európai Erdők Miniszteri Konferencia ülésein elfogadott határozatok, továbbá az erdőkre vonatkozó, hatályos EU jogszabályok végrehajtását, az azokban kitűzött célok elérésének fontosságát. Kiemelte a légszennyezés erdőkre gyakorolt hatására, az erdőtüzekre, az erdészeti információra, a vidékfejlesztés erdészeti intézkedéseire, a génkészletek és a biodiverzitás védelmére, a NATURA 2000 hálózatra, a kutatásra és fejlesztésre, az akkor még csatlakozás előtt álló kelet-európai országok támogatására vonatkozó EU szintű szabályozást, mint a stratégia irányainak legfontosabb kijelölőit. Óvatos volt a célok megfogalmazásában, azok részletesebb kibontására a rendkívül tömör megfogalmazás miatt nem volt lehetőség. Fontos eleme volt a stratégiának a tagállamok informálását, az erdőket, az erdőgazdálkodást érintő ügyek EU-n belüli koordinálását, az erdészeti kezdeményezések érvényesítését segítő fórumoknak, az Állandó Erdészeti Bizottságnak és az Erdő és Parafa Tanácsadó Testületnek a megerősítése. Előbbi az Európai Bizottság mellett működő konzultatív, tanácsadó testület, melybe a tagállamok felelős minisztériumai delegálnak képviselőket, utóbbi az erdőgazdálkodás és az erdőipar szakmai szervezeteit tömörítő tanácsadó szervezet. A stratégia végrehajtásáról a tagállamok és az Európai Bizottság közösen gondoskodott. Jelentős lendületet adott a végrehajtásnak a 2007-2011-es időszakra elfogadott Erdészeti Cselekvési Terv, melynek keretében a versenyképesség, környezet, életminőség, koordináció és kommunikáció témakörben megvalósított 18 akció keretében – pl. vidékfejlesztés erdészeti intézkedések, zöld közbeszerzés, erdészeti monitoring, klímaváltozás, globalizáció hatása az erdészeti ágazatra – konkrét eredményekkel záruló munka folyt.

Az 1998-ban elfogadott erdészeti stratégiában lefektetett alapelvek azóta sem avultak el, változatlanul érvényesek. Az eltelt 15 év során a társadalomnak az erdők javai, szolgáltatásai, összefoglaló és divatos szóhasználatlaltal ökoszisztéma-szolgáltatásai iránti igénye jelentősen növekedett, emellett erősödött ez erdők megőrzésére, egészségi állapotuk megővására irányuló felelősség érzet. Az erdőgazdálkodást érintő területeken, kiemelten a klímaváltozás, energiapolitika, agrárpolitika, természetvédelem, vízgazdálkodás területén bekövetkezett változások és a 2008-ban kezdődött gazdasági válság hatásai rádobhentették az erdészeket, hogy a korábban elfogadott erdészeti stratégia már nem biztosítja kellő hatékonysággal az ágazati érdekek érvényesítését az EU-ban. Köztudomású, hogy az EU „klíma és energia csomagja” keretében elfogadott három 20-as célkitűzés (üvegházhatású gáz kibocsátás 20%-os csökkentése, a megújuló energiaforrások arányának 20%-ra növelése és az energiahatékonyság 20%-os növelése), az EU természetvédelmi jogrendszere, a NATURA 2000 területek kijelölése vagy az agrárgazdaság korábbi túltermelésével szemben az élelmiszer-elátás biztonságának előtérbe kerülése

jelentős hatást gyakorolt és gyakorol az erdőgazdálkodásra. Csak egyetlen példát kiragadva az EU klímavédelmi és megújuló energia célkitűzéseiből, a megújuló energián belül a biomasszára alapuló energia előállításra betervezett 2020-as célkitűzés eléréséhez az EU-tagországok jelenlegi teljes fakitermelésével azonos mennyiségű biomassza energetikai célú felhasználására lesz szükség. Természetesen ez nem jelenti azt, hogy az EU erdeiben évente képződő növedék teljes mértékben kitermelésre kell, hogy kerüljön (jelenleg a növedék 60-65%-a kerül kitermelésre) és a többlet kitermelés kizárólag energia termelés formájába hasznosuljon. A fa mint energiaforrás iránti igény növekedése azonban egyértelmű, még akkor is, ha ennek a biomasszáknak egy részét már ma is, a jövőben pedig várhatóan tovább növekvő mértékben az EU-n kívüli forrásokból szerzik be. Emellett a klímapolitika és a gazdaság fejlesztés keretében a fára alapozott energiatermelés növekedését összhangba kell hozni az erdők szénmegkötő képességével kapcsolatos elvárásokkal, valamint a fa mint alapanyag és a feldolgozott fatermék mint tartós szénlekötő iránti igény várható növekedésével. Mindezen kérdéseket a többcélú erdő-

gazdálkodás komplex rendszerének holisztikus szemléletű értékelése alapján lehet kiegyensúlyozottan és hatékonyan értékelni, megtervezni és megvalósítani.

Mivel az EU alapszerződésekben továbbra sem szerepel az erdőgazdálkodás, az ágazat pozícionálása, helyzetének javítása érdekében elengedhetetlen volt egy korszerű, középtávú koncepció – egy új (megújított) stratégia – kidolgozása és elfogadása.

A közös EU politikákkal ellentétben, ahol a stratégia- vagy jogszabály-alkotásban az Európai Bizottságé (Bizottság) a vezető szerep, az erdészeti stratégia megújítását a tagállamok kezdeményezték és készítették elő. Az új stratégia tartalmi elemeit a Bizottság mellett működő tanácsadó szervezet (a korábban már említett Állandó Erdészeti Bizottság) dolgozta ki 2011-2012-ben, majd a dokumentum véglegesítését már a Bizottság végezte el. A Bizottság belső erőviszonyai és az erdőgazdálkodásra hatást gyakorló szektorok ellenállása miatt az új erdészeti stratégia kiadása késett. Érzékelve a folyamat elakadását, szakmánkban csak ritkán tapasztalható összefogással, a kormányzati szervek és a szakmai szervezetek egységes és határozott fellépésének eredményeként si-

Tagdíj
befizetési
felhívás!

Tisztelt Tagtársak!

Az Országos Erdészeti Egyesület küldöttgyűlése változatlanul hagyva, a következőkben állapította meg a 2014. évi tagdíjakat:

Tagdíj kategória	Éves tagdíj, 2014.
Kedvezményes (diák, GYES-GYED, munkanélküli, külföldi)	1200.- Ft
Nyugdíjas	3600.- Ft
Aktív dolgozó	9600.- Ft

**A tagdíj
befizetésének
határideje:
2014. január 31.
péntek**

A tagdíj igény esetén két részletben fizethető. Az első részlet fizetésének határideje: 2014. január 31. (egész éves vagy 6 havi tagdíj). A második részlet fizetésének határideje: 2014. június 15. (hat havi tagdíj).

A fizetés történhet:

1. Egyénileg az Erdészeti Lapok 2013. decemberi számához mellékelt vagy a helyi csoport titkároknál beszerezhető postai csekken. FIGYELEM! A lekérdezési kód változása miatt az esetleg még meglévő, több évvel ezelőtti csekkek nem használhatók, csak a 2012-ben vagy ezután kiosztott csekkeken történhet a befizetés!
2. Egyénileg banki átutalással az Országos Erdészeti Egyesület K&H Banknál vezetett **10200830-32310126-00000000** számú bankszámlájára. Banki átutalás esetén a közlemény rovatban a **befizető nevét, tagsági kártya számát és lakcímét** kérjük megadni, ezek hiányában a befizető azonosítása problémás lehet.
3. Csoportosan a helyi csoportokon keresztül. A helyi csoportok a befizető tagok nevét, tagsági kártyaszámát és címét tartalmazó lista mellékelésével csekken vagy átutalással küldik be az összegyűjtött tagdíjakat.

A tagsági kártyák érvényesítése a helyi csoportokon keresztül kiosztott matricával történik, a 2013-as kártyák 2014. február 28-ig érvényesek.

Tisztelettel kérem a tagdíjfizetéssel kapcsolatos határidő betartását!

Minden Tagtársunknak áldott Karácsonyt és boldog Új Évet kívánok!

Budapest, 2013. december 1.

Lomniczi Gergely
főtitkár

került elérni, hogy a Bizottság 2013. szeptember 20-án elfogadta és közzétette az új erdészeti stratégiát.

Az új erdészeti stratégia átvette az 1998-as stratégiában megfogalmazott, a fenntartható, többcélú erdőgazdálkodással kapcsolatos alapelveket. A korábbi stratégiához képest jelentős változás, hogy világosan és röviden összefoglalja ezeket az alapelveket és szintén röviden összegzi az elérendő célokat. Célul tűzi ki a bizonyíthatóan fenntartható, többcélú erdőgazdálkodást, az egyes erdőfunkciók összhangjának biztosítása mellett a társadalmi igények széles körű kielégítését, az erdőalapú értéklánc versenyképességének javítását, az erdők hozzájárulását a bioalapú gazdaság megvalósításához.

A fenntartható, többcélú erdőgazdálkodást nyolc prioritási területre rendezten tárgyalja, melyeken belül a konkrét tennivalókat stratégiai iránymutatók formájában jelöli meg.

Prioritási területek:

1. Vidéki és városi közösségek támogatása – vidékfejlesztés erdészeti intézkedései, nemzeti támogatások egyszerűsítése.
2. Az erdőalapú iparágak, a bioenergia, a zöld gazdaság versenyképességének és fenntarthatóságának javítása – a fa alapanyag és energetikai célú felhasználása, a fatermékek promóciója, az erdőipar fejlesztése, a fenntarthatóság kritériumok kidolgozása.
3. Klímaváltozás – az erdők mitigációs és adaptációs képességének javítása.
4. Az erdők védelme és az ökoszisztéma-szolgáltatások erősítése – az erdők védelmi funkcióinak erősítése, a biodiverzitás védelme, az ökoszisztéma-szolgáltatások értékelése, az erdőkárok megelőzése, csökkentése.
5. Erdészeti információs és monitoring rendszer fejlesztése – európai és tagállami szintű információs bázisok fejlesztése, összehangolása.
6. Erdészeti kutatás és innováció erősítése az EU programokban.
7. Az erdőkkel, az erdőgazdálkodással kapcsolatos ügyek koordinálásának javítása az EU és a tagállamok szintjén, a társadalmi kapcsolatok javítása.
8. Az EU hatékonyabb és koordináltabb fellépése az erdőt, erdőgazdálkodást érintő nemzetközi folyamatokban.

A stratégiában, ezen belül a prioritási területek keretében kijelölt feladatok jól lefedik az erdők gazdasági, védelmi, szociális funkcióit. Kiegyensúlyozottsága mellett is érzékelhetően nagy hangsúlyt kap a gazdasági funkcióban rejlő lehetőségek hatékonyabb kihasználására. A stratégiai iránymutatók a prioritási területeken belül már konkrétan meghatározzák a cselekvési irányokat, kijelölik a legfontosabb feladatokat. Szintén új elem, a stratégia 2020-ra koncentráló időkerete. A végrehajtást és a stratégia további aktualizálását erősíti a 2018-ra tervezett felülvizsgálat.

Az Európai Unió új Erdészeti Stratégiájának szövege már magyar fordításban is elérhető. Csak javasolni tudjuk, hogy minél többen ismerjék meg a dokumentumot, mely az elkövetkező hét évben meghatározó vezérfonala lesz az EU erdőgazdálkodással kapcsolatos akcióknak, szabályozásának és támogatási rendszerének. Tekintetjünk korlátnak, a Bizottság fondorlatos elképzelésének, „ellenségnek”, vagy lehetőségnek, „szövetségesnek”. Egy biztos, az erdészeti ágazaton kívüli folyamatok, az EU szakpolitikák és szabályozások továbbra is számottevő hatást gyakorolnak majd az erdészeti ágazatra. Érdemes minden eszközt megragadni, hogy mi erdészek, ne csak szemlélői, de formálói is lehessünk az EU fejlődésének.

Közös, EU szintű erdészeti politika hiányában a stratégiához nem volt lehetőség egy elkülönített költségvetést hozzárendelni. A stratégia megvalósítása a Bizottság és a tagállamok közös, sok esetben önkéntes erőfeszítésére, a tagállamok nemzeti forrásaira és a közös EU politikákhoz kötődő pénzügyi alapokra támaszkodik. A stratégia megvalósítása során az abban foglaltakat az erdészeti kezdeményezések megvalósítása mellett az erdőgazdálkodást, az erdőt érintő szakpolitikáinak fejlesztése, az ágazati stratégiák kidolgozása és megvalósítása, a jogalkotás során a Bizottság figyelembe fogja venni. Az új erdészeti stratégia elősegíti, hogy az erdészeti ágazat megkerülésével nem születhetnek az erdészeti ágazatot érintő döntések az EU-ban. A stratégia alkotóelemei várhatóan fokozatosan beépülnek majd a tagállamok nemzeti erdőprogramjaiba, a nemzeti jogalkotásba, egyéb, az erdők ügyét érintő, nemzeti stratégiai dokumentumokba, ami tovább erősíti az erdőgazdálkodás pozícióit. Ha elkülönített forrással nem is rendelkezik a stratégia, a megvalósítására mégis jelentős források állnak majd

rendelkezésre az EU 2014-2020-as pénzügyi időszakában, melyek közül kiemelkedő jelentőségű a Vidékfejlesztési Alap (várhatóan az ágazatba kerülő EU-s források 90%-át biztosítja), továbbá a Life+ (természetvédelem) a strukturális alapok (régiók fejlesztése) és a Horizont 2020 (kutatás, innováció).

A stratégia röviden bemutatott prioritási területein belül meghatározott iránymutatók kijelölik a fontosabb feladatokat, azonban a stratégia jellegeből fakadóan ezeken belül már nem határoznak meg további prioritásokat és ütemezést. A végrehajtás egyik fontos eleme lesz a feladatok közti prioritások és az ütemezés kidolgozása, amit célszerűen egy cselekvési terv (korábbi stratégia esetében a 2006-2011-es cselekvési terv) keretében, vagy az Állandó Erdészeti Bizottság munkatervében lehet majd meghatározni.

Az új stratégia, annak tanácsi és parlamenti elfogadása után léphet hatályba. A Mezőgazdasági és Halászati Tanács már a stratégia megjelenésekor üdvözölte annak kiadását. A litván elnökség haladéktalanul megkezdte az elfogadást megerősítő Tanácsi Következtetések összeállítását. Remélhető, hogy 2014. első hónapjaiban, a görög elnökség első eredményei közt jegyezhetjük majd a stratégia tanácsi elfogadását.

Hosszadalmasabbnak tűnik a stratégia parlamenti jóváhagyása, amelyre csak a jelentéstevő kijelölése és jelentésének összeállítása, megvitatása után, reményeink szerint még ebben a parlamenti ciklusban, 2014. első felében kerülhet sor.

Közös EU szintű erdészeti politika hiányában az új Erdészeti Stratégia lehet a jövőben az erdészeti ágazat érdekérvényesítésének egyik alapidokumentuma, a fejlesztési irányok meghatározója, ezért annak megismerése, a végrehajtásban történő közreműködés az erdőgazdálkodásban, az erdőiparban dolgozók közös feladata. A stratégia nem tartozik az EU klasszikus jogi aktusai közé, ezért végrehajtása nem kötelező. Mégis kiemelt jelentőségű lehetőség az erdőgazdálkodás további fejlesztésére, elismertetésére, érdekeink hatékonyabb érvényesítésére. Javasolom, dolgozzunk együtt a megvalósításában!

Forrás: Szepesi András – EU Erdészeti Stratégia 2020-ig – előadás (VM konferencia)

Szerkesztette: **Nagy László,**
Kép: **Nagy László**